

поєдинок і обмеженою можливістю маневрування по дистанції з метою уникнення уколу.

Місця нанесення уколів у повносправних фехтувальників розподіляються так: тулуб – 66,6%, рука – 19,1%, маска – 1,9%, нога – 12,5%. Деяко більші показники нанесення уколів в тулуб (70,3%) і в руку (28,2%) у неповносправних спортсменів пояснюється відсутністю можливості наносити уколи в ноги.

Література.

1. Келлер В.С. Деятельность спортсменов в вариативных конфликтных ситуациях. – К.: Здоров'я, 1977. – 180с.
2. Смоляков Ю.Т. Исследование соревновательной деятельности и методов совершенствования боевого арсенала высококвалифицированных фехтовальщиков на шпагах. Автореф. Дис. канд. пед. наук. – М., 1977. –27с.

THE SPECIFICS OF THE ARSENAL USED FOR COMPETITION BETWEEN THE HANDICAPPED FENCERS-EPEEISTS.

Vasyl BUSL, Oleksander SEMENYUK

Lviv State Institute of Physical Culture

Annotation. This article considers the data describing the volume of effectiveness and resentfulness of the fights between the handicapped fencers-epeeists.

Key words: effectiveness, resentfulness, handicapped fencers-epeeists.

ФАКТОРНА СТРУКТУРА МОТИВАЦІЇ ФЕХТУВАЛЬНИКІВ РІЗНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Василь БУСОЛ, Тетяна ТЕПЛИНСЬКА, Вероніка БУСОЛ

Львівський державний інститут фізичної культури

Успішна спортивна діяльність передбачає наявність постійної спрямованості до удосконалення майстерності спортсменів. Великі тренувальні та змагальні навантаження, жорстке суперництво можуть переносити тільки спортсмени певним чином мотивовані і які володіють максимальним проявом даної мотивації.

З точки зору психологічної підготовки спортсменів важливим є розуміння довготривалої закономірної зміни мотиваційної структури в процесі багаторічного спортивного удосконалення. Не дивлячись на багаточисельні дослідження (Горбунов Г.Д., 1984; Кісельов Ю.Р., Кушнов Ю.Д., 1989; Маслов С.А., 1990 та інші) проблема не може вважатись вичерпаною через постійну зміну суспільно-політичних і соціально-економічних умов, соціального статусу спорту, запровадження сучасних технологій підготовки спортсменів з використанням новітніх досягнень науки і техніки.

Мета дослідження – удосконалення методики психічної підготовки фехтувальників на основі визначення провідних факторів та формування оптимальної структури мотивації до спортивного удосконалення.

Основними методами дослідження були анкетування та методи математичної статистики. Анкета передбачала оцінку 18-ти мотивів, об'єднаних в чотири групи мотиваційних факторів по Є.Льїну і Р.Пілояну [1, 2]. Спортсмени оцінювали значущість кожного мотиву за десятибальною шкалою. Були проаналізовані анкети 100 спортсменів масових розрядів, сорока спортсменів середньої кваліфікації (кандидати в майстри спорту) і двадцяти спортсменів високої кваліфікації (майстри спорту, майстри спорту міжнародного класу).

Анкетування дозволило визначити значущість окремих груп мотивів для фехтувальників різної кваліфікації (табл. 1). Так, у спортсменів масових розрядів найбільш значення мають групи мотивів об'єднаних під узагальненими назвами "Потребність до самовираження і самоутвердження" (7,6 балів) та "Прагнення до самовдосконалення" (6,8 балів). У спортсменів середньої кваліфікації найбільш значення мають мотиви об'єднані під назвами "Задоволення матеріальних потреб" (7,0 балів) та "Прагнення до самовдосконалення" (7,0 балів). У спортсменів високої кваліфікації найбільшу значущість мають групи мотивів під узагальненими назвами "Прагнення до самовираження і самоутвердження" (8,4 балів) і "Задоволення матеріальних потреб" (8,4 балів).

Для оцінки взаємозв'язку між самооцінкою власного рівня майстерності та певними мотивами у фехтувальників різної кваліфікації був проведений кореляційний аналіз.

Результати кореляційного аналізу показали наступне:

1. Найбільшу щільність значущих зв'язків ($r=0,5-0,7$) виявлено у фехтувальників високої кваліфікації, що свідчить, про суттєвий вплив на рівень їх майстерності в першу чергу наступних мотивів:
 - бажання стати спортсменом-професіоналом ($r=0,636$);
 - бажання задовольнити природну потребу в руховій активності ($r=0,616$);
 - бажання досягнути високих спортивних результатів ($r=0,610$);
 - бажання прославити свою батьківщину, домогтись громадського визнання ($r=0,597$);
 - бажання захищати честь колективу, міста, країни ($r=0,530$)

Звісно, саме ці мотиви найбільше спонукають спортсменів високої кваліфікації до підвищення майстерності та спортивних досягнень. Решта мотивів пов'язані з показником майстерності на рівні помірного зв'язку ($r=0,3-0,5$).

2. У фехтувальників середньої кваліфікації спостерігаються в основному помірні зв'язки ($r=0,3-0,5$) між досліджуваними показниками. Визначальними на відношення до рівня їх майстерності є наступні мотиви:
 - бажання досягнути високих результатів;
 - свідчати до тренера;
 - бажання пізнати свій вид спорту;
 - бажання стати спортсменом-професіоналом.

3. У спортсменів масових розрядів відсутні будь-які достовірні зв'язки між показниками мотивації і рівня майстерності. Це свідчить про те, що їх рівень майстерності на даному етапі спортивного удосконалення не визначається певними мотивами.

Значущість окремих груп мотиваційних факторів у фехтувальників різної кваліфікації

Групи факторів	Мотиваційні фактори	Новачки	Середня кваліфікація	Висока кваліфікація
		X ± d	X ± d	X ± d
I. Прагнення до самовдосконалення	Зміцнення здоров'я і фізичного розвитку	8,3 ± 1,64	8,4 ± 1,64	7,5 ± 1,87
	Задоволення потреби в руховій активності	5,8 ± 1,17	6,6 ± 1,41	5,9 ± 1,17
	Пізнання фехтування, як виду спорту	8,2 ± 1,64	7,0 ± 1,64	6,9 ± 1,64
	Прагнення до спілкування, розширення світогляду	4,7 1,41±	5,6 ± 1,87	6,2 ± 1,41
	X _I	6,8 ± 1,5	7,0 ± 1,6	6,6 ± 1,4
II. Прагнення до самовираження і самоутвердження	Бажання проявити свої здібності і домогтися визнання з боку оточуючих	6,3 ± 1,64	6,0 ± 1,41	8,0 ± 0,70
	Бажання досягнути високих спортивних результатів	9,4 ± 1,64	7,7 ± 1,64	9,5 ± 1,17
	Бажання стати спортсменом-професіоналом	7,6 ± 1,87	7,6 ± 2,11	8,8 ± 1,41
	Бажання захищати спортивну гідність колективу, міста країни, тощо	7,9 ± 2,11	6,4 ± 1,41	7,8 ± 1,17
	Бажання представляти свою країну, домогтись громадського визнання.	6,7 ± 1,87	6,2 ± 1,64	7,8 ± 1,17
X _{II}	7,6 ± 1,8	6,8 ± 1,6	8,4 ± 1,2	
III. Соціальні та особистісні установки	Популярність спорту	2,9 ± 1,87	1,9 ± 1,64	3,3 ± 0,94
	Симпатія до тренера	4,1 ± 1,41	4,1 ± 1,87	5,7 ± 1,41
	Бажання зберегти спортивні традиції сім'ї	4,0 ± 1,87	2,8 ± 1,87	2,3 ± 1,64
	Можливість розширити коло знайомих і друзів	5,0 ± 1,64	4,8 ± 1,41	2,9 ± 1,17
	Бажання набути в майбутньому спортивну професію	6,0 ± 1,41	6,2 ± 1,64	7,0 ± 1,41
X _{III}	4,4 ± 1,6	4,0 ± 1,7	4,2 ± 1,3	
IV. Задоволення матеріальних потреб	Можливість отримувати гроші, харчування, форму, додаткові пільги від держави	5,0 ± 2,34	6,3 ± 2,11	9,0 ± 1,64
	Можливість виїжджати на змагання в інші міста та країни	8,0 ± 2,11	8,0 ± 1,41	8,1 ± 1,64
	Можливість отримувати нагороди, призи, премії	6,5 ± 1,87	7,2 ± 1,52	8,4 ± 1,41
	Можливість завдяки спорту зробити свою майбутню кар'єру	5,7 ± 1,41	7,0 ± 1,76	8,0 ± 1,17
	X _{IV}	6,3 ± 1,9	7,1 ± 1,7	8,4 ± 1,5

З метою визначення провідних факторів в структурі мотивації фехтувальників піддослідних груп нами був проведений факторний аналіз досліджуваних мотивів.

Факторний аналіз – один із розділів математичної статистики, за допомогою якого вдається виділити певну кількість узагальнених факторів, які вбирають в собі більшу частину тієї інформації, котра розсіяна в первинних вимірах. Визначивши узагальнені фактори, не важко в подальшому встановити найбільш важливі показники для оцінки провідних мотивів, використовуючи для цього кількісні значення факторних навантажень цих показників.

Результати факторного аналізу представлені на рис. 1, 2, 3.

Як видно, для фехтувальників масових розрядів характерною є структура із чотирьох факторів, для спортсменів середньої кваліфікації характерною є 3-факторна структура, а для висококваліфікованих фехтувальників – 5-факторна структура мотивації.

Структуру мотивації фехтувальників масових розрядів складають:

I-й фактор (29%) сумарної дисперсії показників) об'єднує мотиви пов'язані з прагненням до самовираження, самоутвердження і самовдосконалення.

II-й фактор (9%) характеризує з одної сторони прагнення до самовираження і самоутвердження, а з іншої відображає соціальні та особистісні установки.

III-й фактор (7%) складають мотиви задоволення комунікативних потреб.

IV-й фактор (6%) об'єднує мотиви, пов'язані з задоволенням матеріальних потреб.

Як було сказано, структуру мотивації фехтувальників середньої кваліфікації складають три фактори. Перший фактор (36%) складають мотиви, які можна характеризувати як "Бажання задовольнити соціальні, особистісні та матеріальні потреби". Другий фактор (8%) складають мотиви, пов'язані з прагненням до самовираження і самоутвердження. Третій фактор (7%) включає в себе мотиви пов'язані з самовдосконаленням.

Факторна структура мотивації фехтувальників високої кваліфікації

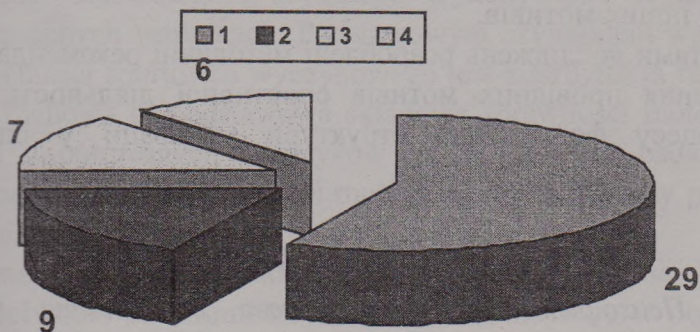

Рис. 1. Факторна структура мотивації фехтувальників масових розрядів

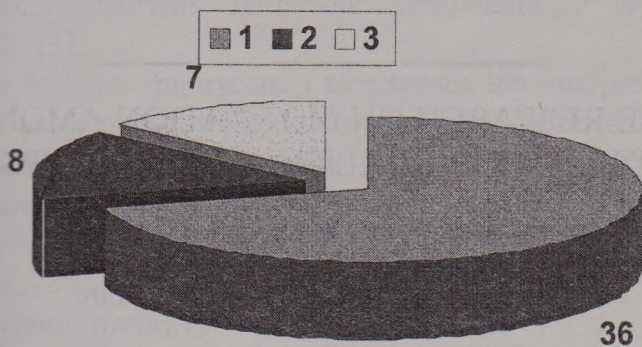

Рис. 2. Факторна структура мотивації фехтувальників середньої кваліфікації

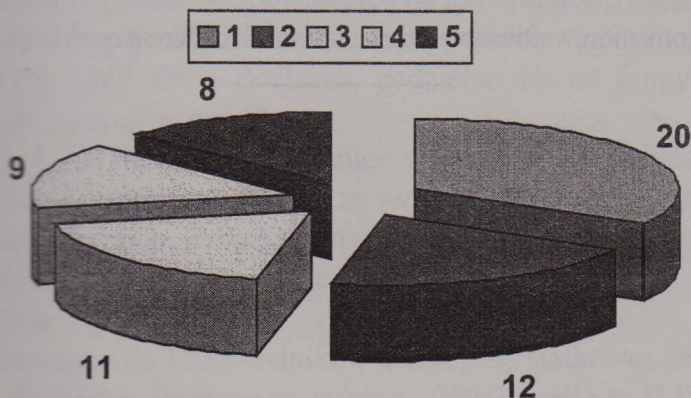

Рис. 3. Факторна структура мотивації фехтувальників високої кваліфікації

характеризується 5 провідними факторами. Перший фактор (20%) комплексно відображає прагнення спортсменів до самовираження і самоутвердження, а також бажання задовольнити комунікативні та особистісні потреби. Другий фактор (12%) повністю заповнений складовими групи мотивів під узагальненою назвою "Прагнення до самовираження і самоутвердження". Це так би мовити фактор професійного відношення до спорту. Третій фактор (11%) характеризує мотиви задоволення соціальних та комунікативних потреб. Четвертий фактор (9%) складають показники мотивів пов'язаних з особистісними установками, котрі відображають їх майбутню професійну діяльність. П'ятий фактор (8%) відображає бажання спортсменів бути здоровими і добре фізично розвинутими. Те, що даний мотив виділився в окремий фактор, свідчить про його значущість та відносну незалежність від інших мотивів.

За результатами досліджень розроблені методичні рекомендації для тренерів з питання визначення провідних мотивів спортивної діяльності. їх контролю та оптимізації процесу формування структури мотивації у спортсменів різної кваліфікації.

Література

1. Ильин Е.П. Психофизиология физического воспитания (деятельность и состояние). Учеб. пособие для студентов фак. физ. воспитания пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1980. – 199с.
2. Пилоян Р.А. Мотивация спортивной деятельности. – М.: Физкультура и спорт, 1984. – 104с.

RESULTS OF THE RESEARCH ON MOTIVATION AMONG FENCERS OF DIFFERENT QUALIFICATION GROUPS

V. BUSOL., T. TEPLYNSKA., V. Busol

Lviv State Institute of Physical Culture

Annotation. This article presents the results of the research on motivation among fencers of different qualification groups. Primary motivating factors that inspire fencers to self-perfection are determined. The factor structure of motivation is defined for the athletes of various qualifications.

Key words: motivation, motivation factors, fencers of different qualifications.
